

sanasto

Sanaston ajankohtaiset asiat

Yleisten kirjastojen neuvosto 13.11.2024

Niina Vettensola

Sanasto – tekijöiden järjestö

Sanasto on tekijöiden itsensä vuonna 2005 perustama kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö.

Edustamme yli 18 000 suomalaista kirjallisuuden tekijää. Asiakkaitamme ovat kaunokirjailijat, tietokirjailijat, runoilijat, kääntäjät ja oppikirjailijat.

Palvelemme kirjallisuuden tekijöitä ja käyttäjiä sekä vaikutamme yhteiskunnallisesti.

Lainauskorvaus

- Kirjallisuuden tekijät saavat lainauskorvausta jokaisesta kirjastolainasta.
- Se on korvaus teosten ilmaisesta käyttämisestä ja siitä tekijälle aiheutuvasta tulonmenetyksestä.
- Sanasto tilittää lainauskorvausta vuosittain yli 12 miljoonaa. Korvaus maksetaan valtion budjetista.
- Lainauskorvausta saa sekä painetuista kirjoista että e-kirjoista.
- Sanasto saa järjestelmätoimittajilta lainaustiedot koko maan kirjastoista.

Sanaston maksamia korvauksia

Lainauskorvaus

Teosten maksuttomasta kirjastolainamisesta tekijälle maksettava tekijänoikeuskorvaus.

Radio- ja tv-korvaukset

Korvaukset kirjallisuuden käytöstä radiossa ja televisiossa.

Näyttelykorvaukset

Sanasto kerää asiakkailleen korvauksia kun yksittäisiä runoja tai tekstikatkelmia on näytteillä esimerkiksi osana taidenäyttelyä.

Celian äänikirjalainat ja oppikirjat

Korvaukset valtion erikoiskirjasto Celian äänikirjalainoista sekä oppikirjamyynnistä.

Esitys- ja julkaisukorvaukset

Korvaukset esimerkiksi kirjallisuuden julkisesta esittämisestä sekä tekstin käytöstä pienpainatteissa ja uusissa julkaisuissa.

Kirjasto-, arkisto- ja museokorvaukset

Korvaukset esimerkiksi Kansalliskirjaston digitointihankkeista.

Tekijänoikeus luo kirjallisuuden
tekijöille mahdollisuuden elää
luovalla työllä

Tekijöiden tunnustus Kuopion kaupunginkirjastolle

- Tekijöiden tunnustus -palkinto jaettiin ensimmäistä kertaa Kirjastopäivillä 2024.
- Palkinnolla Sanasto antaa tunnustusta taholle, joka on ahkerasti ja esimerkillisesti hakenut lupia kirjallisuuden käyttöön ja näin osaltaan edistänyt kirjallisuuden tekijöiden toimeentuloa.
- Kuopion kirjastotoimenjohtaja Päivi Savinainen muistuttaa Sanaston haastattelussa, että *lupien asianmukaiseen hankkimiseen ohjaa paitsi tekijänoikeuslaki mutta myös eettiset näkökulmat.*

”

Jos ei ole kirjailijoita, ei ole kirjallisuutta eikä sen myötä kirjastojakaan. Siksi meille on tärkeää huolehtia osaltamme kirjailijan ansainnasta.

– PÄIVI SAVINAINEN

KIRJASTOTOIMENJOHTAJA,
KUOPION KAUPUNGINKIRJASTO

Tekijä päättää teoksen käytöstä

- Kirjallisen teoksen luoneella henkilöllä on lain mukaan tekijänoikeus luomaansa teokseen.
- Tekijänoikeuslain mukaan tekijällä on yksinoikeus päättää teoksensa käytöstä.
- Siksi useimpiin kirjallisuuden käyttötilanteisiin tarvitaan lupa tekijältä tai häntä edustavalta tekijänoikeusjärjestöltä, kun kyse ei ole yksityisestä käytöstä.

Milloin lupa tarvitaan?

- Lupa tarvitaan kirjallisuuden julkiseen esittämiseen eli ääneen lukemiseen yleisölle (joko liveinä, striiminä verkon välityksellä tai videolla)
- Lupa tarvitaan myös esimerkiksi tekstikatkelman painattamiseen tapahtumamateriaaliin tai julkaisemiseen tekstinä verkossa.
- Lupa tarvitaan niin kaupalliseen kuin yleisölle ilmaiseen toimintaan.

Miksi kirjastojen tulee hankkia luvat kirjallisuuden julkiseen esittämiseen?

- Kaikessa julkisin varoin rahoitetussa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia, myös tekijänoikeuslakia.
- Yleisten kirjastojen arvot ovat yhdenvertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus – vastuullinen toimija hankkii tarvittavat luvat.
- Tekijänoikeuskorvaukset ovat tekijöille korvausta heidän tekemästään luovasta työstä. Ilman kirjailijoiden ja kääntäjien tekemää työtä kirjastoissa ei olisi teoksia lainattavaksi.

- Kirjastot tekevät ensiarvoista työtä lukemisen edistämiseksi. Näkyvyyden tarjoaminen palkkioksi on ongelmallista, koska silloin tekijä jää ilman korvausta.
- Vaikka kirjastoissa ei olisi aiemmin hankittu lupia teoksien esittämiseen, se ei ole peruste jatkaa luvatonta käyttöä. Teosten käyttöön olisi tullut pyytää luvat.
- Sanastosta hankit helposti luvat kirjallisuuden käyttöön, kerralla vaikka kymmenien eri tekijöiden teoksiin. Tämä säästää aikaa ja vaivaa!

Sanastolta hankit helposti luvat

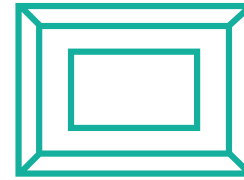
Julkinen esittäminen

Luvalla voit esittää kirjallisuutta läsnä olevalle yleisölle.

Kirjastojen verkkolupa

Luvalla voit käyttää kirjallisuutta verkkovideoilla ja somessa.

Näyttelyt

Luvalla voit asettaa runoja tai tekstikatkelmia näytteille.

Tapahtumamateriaalit

Luvalla voit käyttää runoja tai tekstikatkelmia osana erilaisia tapahtumamateriaaleja.

Sanaston lupakauppa

luvat.sanasto.fi

Mitä Sanaston esityslupa kattaa?

Esityslupa kattaa kirjallisuuden esittämisen läsnä olevalle yleisölle

- Kirjastot ovat hakeneet Sanastosta esitysluvat esim. satutunteihin, toiverunoiltoihin, novellikoukkuihin, runokaraokeen, lukutuokioihin päiväkodeilla tai nuorisotalolla, runomatineaan, runopiknikiin...
- Esityslupa voidaan myöntää vain edustamiemme tekijöiden osalta.
- Huomaathan, että käännettyyn teokseen saat Sanaston edustaman kääntäjän osalta luvan Sanastosta, mutta ulkomaalaisen kirjailijan osalta lupa on hankittava muualta.

Esityslupa – esimerkkihintoja

Sanaston lupahinnasto: <https://luvat.sanasto.fi/fi/hinnasto>

1-3 teoksen esittäminen
1 esitys
yleisö max 50 henkilöä
= **10 €** + alv

1-3 teoksen esittäminen
1 esitys
yleisöä 51-100 hlöä
= **15 €** + alv

1-3 teoksen esittäminen
1 esitys
yleisö 101-499 hlöä
= **20 €** + alv

1-3 teoksen esittäminen
1 esitys
yleisö yli 500 henkilöä
= **25 €** + alv

Max 10
teoksen esittäminen
1 esitys
yleisö max 50 hlöä
= **40 €** + alv

Max 10
teoksen esittäminen
1 esitys
yleisö 51-100 henkilöä
= **60 €** + alv

Kirjastojen verkkolupa saa jatkoa

- Kuntaliiton, Sanaston ja Kopioston neuvottelema suositussopimus kirjastojen verkkoluvaksi otettiin käyttöön vuoden 2023 alusta ja saa nyt jatkoa toistaiseksi voimassa olevana sopimuksena.
- Hankkimalla suosituksen mukaisen luvan kaupungit ja kunnat voivat käyttää kirjallisuutta kirjastojen digitaalisissa kanavissa, kuten sosiaalisessa mediassa ja videoilla.
- Vuosilupa on kuntakohtainen ja kattaa teosten verkkokäytön kaikissa kaupungin tai kunnan kirjastoissa. Luvan voi ottaa käyttöön myös kesken vuoden.
- Luvan hinta on Sanaston osalta 0,05€/kunnan asukas/vuosi.

Sanaston edustamat tekijät -lista

- Kirjastojen luvanhakua helpottaaksemme olemme koonneet verkkosivuillemme listan, johon on koottu Sanaston edustamien kirjailijoiden ja kääntäjien nimiä.
- Lista on löydettävissä [Sanaston lupakaupasta esitysluvan kohdalta](#)
- Listalla on vain ne kirjailijat ja kääntäjät, jotka ovat antaneet Sanastolle erillisen suostumuksen tekijänimensä julkaisuun.
- Luvanhakijan ei tarvitse tietää esitettäviä runoja tai tekstikatkelmia etukäteen, jos hän käyttää [Sanaston edustamat tekijät -listalta](#) löytyvien tekijöiden teoksia. Tässä tapauksessa lupahakemuksen teos- ja tekijäkenttiin voi kirjoittaa "Käytän listan tekijöiden teoksia"

sanasto

Mitä ajatuksia luvan hakeminen kirjallisuuden julkista esittämistä koskeviin tapahtumiin herättää?

Miten voisimme olla Sanastossa kirjastojen apuna?
Onko meille toiveita tai ideoita?

Kiitos!

Niina Vettensola

Toiminnanjohtaja

niina.vettensola@sanasto.fi